

Zelene udruge protiv prirodnog plina

Željko Bukša

Objavljeno: 19.09.2024. 15:48 Lokacija: Zagreb

Izvor: Max Zielinski / Greenpeace

To obrazlažu činjenicom da je riječ o fosilnom energentu čijim izgaranjem nastaju velike količine CO₂ i drugih štetnih plinova koji potiču globalno zagrijavanje i sve izraženije klimatske promjene

U zadnje vrijeme sve su i u Hrvatskoj češći prosvjedi raznih udruga za zaštitu okoliša koje traže da se, osim ugljena i nafte, znatno smanji i korištenje prirodnog plina, a u budućnosti i potpuno prestane. To obrazlažu činjenicom da je riječ o fosilnom energentu čijim izgaranjem nastaju velike količine ugljikovog dioksida i drugih štetnih plinova koji stvaraju tzv. efekt staklenika i tako potiču globalno zagrijavanje, a time i sve izraženije klimatske promjene što je na razne načine bilo primjetno i ovo ljeto.

Već je postalo uobičajeno da se aktivisti Greenpeacea, zagrebačke Zelene akcije i drugih zelenih udruga 'prošvercaju' na sve stručne skupove o prirodnom plinu (i drugim fosilnim energentima) i onda bučnim prosvjedima sprječavaju njihov normalan početak pa organizatori moraju angažirati zaštitare i tražiti intervenciju policije kako bi se skupovi ipak mogli održati.

Klimatski pakao?

Prosvjed na Trgu bana Jelačića u Zagrebu 2022. (izvornik: Biljana Šimić / Greenpeace)

Takve metode aktivisti opravdavaju objašnjenjima da se i na taj način bore protiv korištenja prirodnog plina i daljnjih ulaganja u njegovu proizvodnju, transport, skladištenje i potrošnju zbog njegovih štetnih utjecaja na globalno zagrijavanje i klimatske promjene, što na razne načine ima dalekosežne posljedice na ljude i gotovo sve sfere života. Primjerice, Zelena akcija i udruga 'Friends of the Earth Croatia' organizirale se kampanju čiji je cilj, osim ubrzanog smanjivanja korištenja plina, u početku bilo zaustavljanje projekta izgradnje terminala za ukapljeni prirodni plin (LNG) na otoku Krku, a sada zaustavljanje njegovog planiranog velikog povećanja, ali i sve nove popratne plinske infrastrukture u Hrvatskoj. Naime, prema njihovim tvrdnjama, taj projekt nije samo štetan za okoliš, klimu, turizam itd., već je i ekonomski neisplativ i neodrživ. *"Udvostručenje kapaciteta terminala značit će zaključavanje Hrvatske u još barem dva desetljeća korištenja fosilnog plina. Desetljeća u kojima moramo postupno ukinuti fosilna goriva ako želimo izbjeći nepovratne klimatske promjene,"* izjavila je potpredsjednica Zelene akcije Marija Mileta. Zato traže da Vlada, umjesto u LNG, javni novac usmjeri u obnovljive izvore i mjere energetske učinkovitosti.

Ističu da je prirodni plin ugljično intenzivno fosilno gorivo koje šteti klimi te se ne može smatrati prijelaznim gorivom u sklopu započete energetske tranzicije s fosilnih energenata na obnovljive izvore. Velika ulaganja u plinske projekte produljit će našu ovisnost o fosilnim gorivima, usporiti prelazak na niskougljično gospodarstvo i pogoršati već postojeće posljedice klimatskih promjena, tvrde organizatori te kampanje. *"Kako bi se poboljšala energetska sigurnost Hrvatske i susjednih zemalja te dekarbonizirali njihovi energetske sustavi, postoje i druga dokazana, troškovno konkurentnija i mnogo održivija rješenja. Konkretno, smanjenje energetske potreba putem programa energetske učinkovitosti i projekata obnovljivih izvora energije. Treba naglasiti kako su klimatske promjene prijetnja koju ne možemo ignorirati, a vrijeme za male korake i kompromise je isteklo. Krčki LNG terminal u suprotnosti je s Pariškim sporazumom o klimatskim promjenama i najnovijim znanstvenim izjužestajem IPCC-a,"* navode te zelene udruge.

S njima se slaže i Greenpeace. *"Fosilni plin u Europskoj uniji moramo izbaciti iz upotrebe najkasnije do 2035. Jedina i prava energetska sigurnost i neovisnost je u obnovljivim izvorima energije i energetske učinkovitosti. U Hrvatskoj za to imamo izvanredne potencijale, pogotovo za korištenje energije sunca u čemu smo po potencijalu u samom europskom vrhu, a po korištenju na dnu. Ostavimo plin tamo gdje mu je i mjesto - pod zemljom. Zato poručujemo: jadransko sunce, a ne fosilni plin!"* izjavila je Petra Andrić, programska voditeljica Greenpeacea u Hrvatskoj.

Međutim, kada stručnjaci zelenim aktivistima, čije skupove svojim prosvjedima ometaju i pokušavaju spriječiti, ponude da u mirnom i argumentiranom razgovoru pred okupljenom publikom sučele mišljenja o korištenju i budućnosti prirodnog plina, energetske situaciji te činjenici da je u Hrvatskoj ukupno 703 065 potrošača plina, a njihov se broj svake godine povećava najčešće za 5000 – 10 000, što znači da taj energent izravno ili posredno koristi većina stanovnika, aktivisti to ne prihvaćaju.

Oni ne nastoje ometati samo skupove na kojima stručnjaci i znanstvenici raspravljaju o proizvodnji, transportu, skladištenju i korištenju prirodnog plina, novim plinskim tehnologijama, ali i o raznim načinima smanjivanja njegovog utjecaja na okoliš i klimu te zamjeni prirodnog plina u budućnosti vodikom i bioplinom. Više puta su organizirali prosvjede i ispred upravne zgrade INA-e, na njezinim plinskim platformama na Jadranu, na terminalu za LNG na Krku, ispred nadležnih ministarstava i veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država te na drugim lokacijama.

Krčki terminal na meti prosvjeda

Greenpeaceov prosvjed 2022. (izvornik: Bojan Haron Markiević / Greenpeace)

Primjerice, krajem kolovoza međunarodna grupa aktivista 'Fossil Free Adriatic' usred noći kajacima je sprječavala spajanje velikog tankera za LNG na krčki terminal, čime su prosvjedovali protiv fosilne industrije i nastavka ulaganja u ukapljeni plin, odnosno dvostruko povećanje kapaciteta terminala na Krku. S morske i kopnene strane podigli su transparente s natpisima 'Krk ljudima, a ne fosilnoj industriji!', 'Plinovod u klimatski pakao' i 'Jedini fosil za spaljivanje je kapitalizam'. Željeli su, kako su priopćili, poručiti da takvim ulaganjima nije mjesto u 2024. godini, kada se već odavno trebalo odustati od investicija u fosilna goriva kako bi se spriječio najgori scenarij pogoršanja klimatskih promjena. Sve je završilo tako da je policija privela 26 prosvjednika zbog kršenja javnog reda i mira.

Takvi prosvjedi već su godinama uobičajeni i u drugim državama. Tako je prije nekoliko dana oko 500 klimatskih aktivista blokiralo glavnu nizozemsku prometnu arteriju u sklopu jednog od najnovijih prosvjeda u nizu, organiziranih protiv državnih subvencija za fosilna goriva. Naime, lani je u vladinu izvješću procijenjeno da industrijske tvrtke dobivaju više od 39 milijardi eura subvencija za fosilna goriva, uglavnom u obliku poreznih olakšica. Zato je grupa aktivista koja već godinama djeluje pod nazivom 'Extinction Rebellion' najavila da će nastaviti s prosvjedima sve

dok vlada ne ukine subvencije.

Aktiviste ne spriječava ni odluka EU-a da je prirodni plin najbolji tranzicijski energent koji će pomagati lakši prijelaz s energetike temeljene na fosilnim energentima na onu u kojoj će najvažniju ulogu imati za okoliš puno manje štetni, ali još nedovoljno razvijeni obnovljivi izvori (Sunce, vjetar, hidroenergija i geotermalna energija, vodik, bioplin i dr.). Takvu ulogu plin ima i u Strategiji energetskeg razvoja Republike Hrvatske. Europska unija se za to odlučila zato što je prirodni plin često korišten fosilni energent s najmanjim emisijama CO₂ i drugih plinova koji potiču globalno zagrijavanje i klimatske promjene, mnogo manjim od ugljena, nafte i njezinih derivata.

Studija deplinifikacije

prof. dr. sc. Neven Duić, dipl. ing., redoviti profesor FSB-a

Takve prilično radikalne zahtjeve zelenih udruga podržava i dio znanstvene zajednice. U tome je najistaknutiji prof. dr. sc. Neven Duić, profesor na Katedri za energetska postrojenja i energetiku zagrebačkog Fakulteta strojarstva i brodogradnje, poznat i po prijedlogu da bi trebalo zabraniti ugradnju plinskih bojlera u novim i energetski obnovljenim zgradama. On je bio na čelu tima iz Udruge za održivi razvoj energetskih sustava koji je za Zelenu akciju napravio Studiju deplinifikacije Republike Hrvatske, u kojoj je istaknuto da je moguće fosilni plin zamijeniti obnovljivim izvorima do 2035. godine, uz povrat troškova do 2037. U studiji je provedena analiza deplinifikacije Hrvatske koja uključuje proizvodnju električne energije, industriju, grijanje i transport. Pokazalo se da je deplinifikacija toplinskih sustava moguća na području cijele Hrvatske do 2035. godine. Dizalice topline, obnovljivi izvori i mjere energetske učinkovitosti najučinkovitiji su za smanjenje potrebe i potražnje za fosilnim plinom u sektoru grijanja.

Autori su naglasili da ubrzana tranzicija omogućuje potpunu dekarbonizaciju elektroenergetike do 2035. godine napuštanjem svih fosilnih izvora energije - plina, ugljena i naftnih derivata. Prema Studiji, zamjenjuje ih prvenstveno domaća proizvodnja iz varijabilnih obnovljivih izvora energije s vjetroelektranama ukupne snage 6488 MW i sunčanim elektranama ukupne snage 6304 MW. Također, industrija bi prolazila značajne promjene do 2035. godine, pri čemu se plin i ugljen mogu zamijeniti električnom energijom i obnovljivim vodikom te gorivima na osnovi vodika.

Modelirana je i potrošnja fosilnog plina u sektorima kućanstva i usluga. *"Rezultati su pokazali kako se najveći potencijal za deplinifikaciju nalazi u području Gradske plinare Zagreb koje pokriva gradove Zagreb, Zaprešić i Veliku Goricu te općine Brdovec, Marija Gorica, Pušća i Dubravica. Ovo distribucijsko područje troši 39% ukupne potrošnje plina u kućanstvima i 41% ukupne potrošnje plina u sektoru usluga u Republici Hrvatskoj,"* pojasnila je Mileta.

Provedena analiza pokazala je kako postoji velik potencijal za širenje postojećih i izgradnju novih centraliziranih toplinskih sustava. Fosilni plin često se koristi za grijanje u gusto naseljenim područjima. Rezultati su pokazali kako se 45% potrošnje fosilnog plina za grijanje može zamijeniti centraliziranim toplinskim sustavima. Pristup deplinifikaciji ovisi o samoj regiji primjene i o vrsti sustava s obzirom na to radi li se o centraliziranom ili individualnom toplinskom sustavu.

Prema Studiji, ukupni trošak tranzicije do 2035. godine bio bi 39 milijardi eura, što se odnosi na instalaciju 5695 MW u vjetroelektranama, 6187 MW u sunčanim elektranama i 120 MW u geotermalnim elektranama. Također, uključuje instalaciju 3415 MW u dizalicama topline. U isto vrijeme bi se proširile mreže toplinarskih sustava i ulagalo u sustave proizvodnje obnovljivog vodika potrebnog u industriji. *"Ta tranzicija do 2035. godine se vjerojatno neće dogoditi jer nema političke volje, ali sada o njoj postoji dokument koji nitko nije probao demantirati jer je stručno napravljen. Drugim riječima, postoji izveštaj koji ukazuje da je izbacivanje plina moguće i da je isplativo,"* izjavio je prof. Duić.

Zbog svega navedenoga, Zelena akcija traži zabranu postavljanja novih plinskih peći i bojlera, a za postojeće, plan postupne zamjene i napuštanje korištenja plina do 2035. godine. Nažalost, nadležno ministarstvo i Vlada nisu pokazali nikakav interes, rekla je Mileta. Unatoč toga, najavili su kao i druge zelene udruge, da neće odustati od zagovaranja rješenja koja ne produbljuju već vrlo ozbiljnu klimatsku krizu.

Napomena

Tekst je objavljen u sklopu programa poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije (AEM).